

КОВАЛЬ Н.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНЮВАННЯ ЯК ПЕРШИЙ ЕТАП УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ РЕГІОНУ

Анотація. Проаналізовано методики оцінювання інвестиційної привабливості регіонів. Досліджено місце Київської області в рейтингах інвестиційної привабливості. Здійснена оцінка інвестиційної привабливості Київської області за допомогою описової методики. Визначені чинники, що негативно впливають на інвестиційну привабливість регіону. Зроблено висновок щодо необхідності впливу регіональних органів влади на м'які чинники інвестиційної привабливості.

Ключові слова: регіон, інвестиційна привабливість, методики оцінювання інвестиційної привабливості.

Нестача фінансових ресурсів у регіонах та пов'язана з цим необхідність їх додаткового залучення актуалізує питання управління інвестиційною привабливістю регіонів, першим етапом якого є визначення стану інвестиційної привабливості регіону, тобто її оцінювання.

Методики оцінювання інвестиційної привабливості регіонів класифікуються за методами обробки даних (рейтингові та описові) та за системою показників. Найбільш відомими на сьогодні рейтинговими методиками оцінювання інвестиційної привабливості регіонів є методики І. Бланка, Київського міжнародного інституту соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій та методика Офісу ефективного регулювання. Окремі науковці (О. Сталінська, О. Савлук, С. Стахорська, С. Іщук та Т. Кулініч та інші) пропонують власні рейтингові методики. До описових методик належать, зокрема, методика, запропонована Держкомстатом України, методика С. Смерічевського та В. Сібрук тощо.

Погоджуємось з С. Петровською, яка стверджує, що результати рейтингових методик є більш наочними, процес оцінки певним чином стандартизованим, проте інтегральний показник інвестиційної привабливості регіону є неінформативним. Описові методики не уніфіковані, трудомісткі, результати аналізу громіздкі, проте саме ці методики можуть дати відчутний економічний результат за умови високої кваліфікації аналітика, який проводить оцінку [1, с. 95]. Також недоліком багатьох методик є невідповідність реальним критеріям потенційних, в тому числі іноземних, інвесторів.

Проте саме оцінювання інвестиційної привабливості регіонів дає можливість формувати ефективну регіональну інвестиційну політику.

Відповідно до Розпорядження КМУ №779-р від 18.12.2003 р. зі змінами і доповненнями, центральні та місцеві органи виконавчої влади повинні раз на півріччя здійснювати комплексне порівняльно-узагальнююче дослідження інвестиційного клімату регіонів, визначати рейтинг їх інвестиційної привабливості та висвітлювати його у засобах масової інформації [2].

Виконавцем такого дослідження свого часу стали Київський міжнародний інститут соціології та Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. За розробленою ними методикою у 2013 р. був розрахований індекс інвестиційної привабливості регіонів. За результатами дослідження Київська область з індексом 1,411819 посіла загальне 7 місце в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів, при цьому за групою «жорстких» факторів вона отримала 10-е місце, за групою «м'яких» – 6.

Вдруге і на даний момент востаннє індекс інвестиційної привабливості регіонів був розрахований у 2014 р., коли Київська область посіла 13 місце з індексом 1,353 бали, при цьому за групою «жорстких» факторів вона отримала 9-е місце (вище за середнє по Україні), за групою «м'яких» – 15 (на середньому рівні). До жорстких чинників, за яким регіон мав слабкі позиції, належали «Трудові ресурси» (в тому числі їх освіта, здоров'я, доступність), що пояснюється «відтоком» робочої сили в Київ. До «м'яких» чинників, за якими регіон мав слабкі позиції, належали «Дотримання прав власності» (20-те місце серед регіонів України), «Адміністративні процедури» (21-ше), «Корупція» та «Діловий оптимізм» (22-ге), «Правила та процедури» (23-тє), «Податки та збори» (25-те) [3]. Саме чинники, за якими регіон має слабкі позиції, створюють додаткові ризики та зменшують зацікавленість потенційних інвесторів у вкладанні капіталу в Київську область.

У 2017 та 2018 рр. Офісом ефективного регулювання на основі методології Світового банку розраховувався рейтинг легкості ведення бізнесу «Regional Doing Business». Для дослідження були обрані наступні напрямки взаємодії підприємців з місцевими органами влади: створення підприємства; оформлення земельної ділянки під об'єктом нерухомості; одержання дозволів на будівництво; приєднання до електромережі; сплата місцевих податків. Основними критеріями оцінювання стали «гроші» та «час», що витрачаються на проходження офіційних процедур, а також кількість «візитів» до органів державної / місцевої влади. За результатами дослідження у 2017 р. Київська область посіла 18-19 місце з 25 регіонів з сумою 87 балів при максимально можливих – 171 б., хоча при перерахунку балів нами було отримано 91 бал та 13 місце. Найбільші проблеми у інвесторів виникали при оформленні земельної ділянки під об'єктом нерухомості (20-23 місця серед регіонів України) та приєднанні до електромереж (25 місце) [4].

За результатами дослідження у 2018 р. Київська область посіла 20 місце з 25 регіонів з сумою 273 бали при максимально можливих – 600 балах. Слід зауважити, що методика розрахунку рейтингу у 2018 р. була удосконалена шляхом додавання компоненту «Електронні сервіси», який вимірює обсяг адміністративних послуг та дозвільних процедур, які можна отримати або пройти за допомогою використання мережі Інтернет [5].

Порівняння рейтингів легкості ведення бізнесу «Regional Doing Business» 2017 та 2018 рр. свідчить, що положення Київської області в рейтингу погіршилось за такими пунктами: створення підприємства (з 3-5 місця у 2017 р. на 16-18 місця у 2018 р.), податки (з 2-6 місця на 21 місце). Покращилось положення

у рейтингу щодо одержання дозволів на будівництво (з 3-7 місця на 1-2 місце) та оформлення земельної ділянки під об'єктом нерухомості (з 20-23 місця на 15 місце). Не змінилось положення у рейтингу щодо приєднання до електромереж (25 місце). Щодо електронних сервісів, то тут також Київська область опинилась наприкінці рейтингу (23-24 місце). Таким чином, Рейтинг Regional Doing Business засвідчив, що найбільш проблематичними чинниками, які негативно впливають на інвестиційну привабливість регіону та на які спроможні вплинути регіональні та місцеві органи влади, є втрата інвесторами часу і грошей при підключенні об'єкту до електромереж та неможливість отримання певних адміністративних послуг чи проходження дозвільних процедур за допомогою електронних сервісів.

Для оцінювання інвестиційної привабливості Київської області нами була використана описова методика. З цією метою були відібрані та проаналізовані індикатори, які, на нашу думку, дають можливість здійснити експрес-оцінку інвестиційної привабливості регіону (табл. 1).

Таблиця 1

**Індикатори, що характеризують інвестиційну привабливість
Київської області**

Найменування показника	Рік					2018 р. у % до 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	2018	
ППІ в економіці України на кінець року, млн. дол. США	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 291,9	84,19
ППІ в економіці регіону на кінець року, млн. дол. США	1 750,3	1 593,4	1 516,8	1 588,7	1 591,6	90,93
Темп росту ППІ до попереднього періоду для України, %	71,42	83,75	97,22	101,2	102,17	-
Темп росту ППІ до попереднього періоду для регіону, %	89,69	91,04	95,19	104,74	100,18	-
Питома вага ППІ регіону у загальному обсязі по Україні, %	4,56	4,96	4,86	5,03	4,93	-
Місце регіону серед інших областей за обсягом ППІ	4	4	3	3	3	-
ППІ на душу населення в Україні на кінець року, дол. США	895,5	752,7	734,8	746,9	767,0	85,65
ППІ на душу населення по регіону, дол. США	1 016,7	923,8	878,0	913,8	906,7	89,18
Місце регіону серед інших областей за показником ППІ на душу населення	3	3	3	3	3	-

Джерело: складено та розраховано за даними Державної служби статистики України

Аналіз таблиці свідчить про те, що Київська область є інвестиційно привабливим регіоном порівняно з іншими регіонами країни, проте регіональні та місцеві органи влади і управління Київської області протягом досліджуваного періоду в цілому проводили пасивну регіональну інвестиційну політику (про що, зокрема, свідчить зменшення ППІ в економіку регіону на 158,7 млн. дол.

США або на 9,07%; зменшення на 110 дол. США або на 10,82% ПІІ на душу населення; незначне зростання частки ПІІ регіону у загальному обсязі інвестицій в Україну – з 4,56 до 4,93%).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Петровська С. А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз. *Механізм регулювання економіки*. 2012. №2. С. 90-97.
2. Деякі питання оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату, проведення моніторингу умов інвестиційної діяльності та стану роботи із зверненнями інвесторів: Розпорядження КМУ №779-р від 18 грудня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2003-%D1%80#n17>
3. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України 2014. URL: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privab
4. Легкість ведення бізнесу. REGIONAL DOING BUSINESS – 2017. URL: http://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2017/05/Regional-Doing-Business_obshhyy-2.pdf
5. REGIONAL DOING BUSINESS – 2018. URL: <http://rdb.brdo.com.ua/>

УДК 005.21:338.432-044.992

ВИХОР М. В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Сучасне аграрне виробництво України протягом тривалого часу функціонує у складному і динамічному зовнішньому середовищі, вплив якого тягне за собою суттєві структурні та технологічні зміни. Частина факторів впливу мають глобальний характер і викликають структурно-технологічні зміни у світовій економіці і соціально-економічних відносинах. Інша частина – це фактори внутрішнього характеру, породжені радикальними соціально-економічними та інституційними змінами, які відбуваються в Україні у процесі формування ринкової економіки та утвердження багатокладності форм власності та господарювання.

Як зазначають автори аналітичної доповіді «Структурні трансформації у світовій економіці: виклики для України» «визначальною прикметою сучасного світу стали надзвичайно швидкі і глибокі перетворення всіх сторін соціально-економічного життя, зумовлені як фундаментальними технологічними інноваціями, так і колосальними соціокультурними зрушеннями глобального масштабу» [1, с.3]. Внаслідок цього відбувається формування єдиних світових ринків товарів, праці, капіталів, технологій, що значно загострює конкурентну боротьбу, зокрема, на міжнародному аграрному ринку.

Вітчизняні виробники змушені включатись у цю боротьбу, впроваджуючи нові технологічні рішення, які можна віднести до п'ятого та навіть шостого